

ПРИЛОЖЕНИЕ 2.

Людмила Петкова - 8а клас

ВЯРАТА В ДОБРОТО У ЧОВЕКА

(ИНТЕРПРЕТАТИВНО СЪЧИНЕНИЕ ВЪРХУ "ПЕСЕН ЗА ЧОВЕКА" ОТ НИКОЛА ВАПЦАРОВ)

Всеки прочит на Вапцаровото стихотворение е един интересен, задушевен разговор между поета и нас, читателите. Без да заема някаква мисионерска или просветителска поза, Вапцаров разкрива своята изстрадана истина за живота - онова "озъбено свирепо куче" ("Двубой"), което души безмилостно обикновения човек, превръща го в "скот", "злодей злосторен". И вместо мъка и отчаяние, от всяка дума, от всеки стих лъха вярата, че "животът ще дойде по-хубав от песен, по-хубав от пролетен ден", а всичко в човека ще бъде "прекрасно".

Вярата на поета в доброто у човека е убедително представена в стихотворението "Песен за човека", където обект на възхвала е не герой, а убиец, който осъзнава своята вина и става човек.

В поемата "Песен за човека" ставаме свидетели на една словесна битка между разгневената дама и нейния опонент. Те имат различни разбирания относно човешката същност. Всеки я вижда и я представя в различна светлина, като оставя читателя сам да реши чия страна да вземе. Поне в едно и двамата са единомисленици - човекът е просто пращинка, небрежно захвърлена в кръговрата на живота, и те са еднакво разтревожени за неговата съдба. За разлика от защитника, дамата вижда само злините на хората. Тя не търси причините, подтикнали човека да убие, а направо го осъжда на смърт. С думите си, представени в началото на поемата, изнервената госпожа излива дълго таената злоба, която изпитва.

*А дамата сонната, знаете -
тропа, нервира се,
даже проплаква.
Залива ме с кални потоци
от ропот
и град от словесна
атака.*

Нейната грубост отвращава читателя и го сблъсква с един съвсем различен от очакванията му човек. "Ние спориме//двама със дама// на тема: "Човекът във новото време". Авторът умишлено я описва с една дума - "дама", и ни оставя сами да си изградим образа ѝ. Като истински хуманист, той не смее да накърни достойнството ѝ, но речта ѝ сама по себе си говори що за "дама" е тя всъщност. Като нейна пълна противоположност се явява опонентът ѝ. За него също не е споменато нищо в началото, но ако проследим внимателно текста, ще забележим, че става въпрос за един духовно възвисен човек. Изслушал "калните потоци от ропот", той започва съвсем спокойно да говори, но изнервената жена го прекъсва. Вместо да възрази на тази проява на нецивилизованост, лирическият говорител покорно замлъква, оставяйки дамата да излее гнева си. В яростта си тя изрича възможно най-тежката обида:

Аз мразя човека.

Но нали и тя самата е човек? Означава ли това, че мрази и себе си или просто се възприема за нещо повече от всички останали. Прекаленото ѝ самочувствие ѝ пречи да оцени тежестта на изречените думи. Тя възприема човека като някакво недостойно за уважение същество. Тук обаче словата ѝ срещат съпротива. Опонентът отново се опитва да вземе думата и да отвърне на удара. Но не припряно и грубо, а "полека, без злоба" и най-важното - "човешки". Употребата на тази ключова дума се явява като оръжие, използвано от лириическия говорител, за да отвърне на дамата. Той не оспорва, че извършителите на убийствата, за които говорят, трябва да бъдат наказани. Напротив, неговите думи "Отвели тогава злодея //злосторен,// затворили този субект", също осъждат непростимите му постъпки. Но за разлика

от духовно ограничената дама, той се опитва да потърси причините, довели до трагичния край.

Виждайки, че героят на историята му се разкайва за постъпките си и търси опрощение, лирическият говорител се убеждава, че той наистина заслужава да бъде защитен.

Лирическият говорител, като един безкраен оптимист, винаги търси доброто у хората, вижда и оценява красивата страна на всичко. И в този случай той е доволен, че престъпникът е надмогнал вътрешния страх. Осъзнал е греховете си и е готов да се отдаде на вечния покой. В последните минути той вижда живота си като на лента:

*Човека погледнал зората,
в която
се къпела с блясък звезда,
и мислел за своята
тежка,
човешка,
жестока,
безока
съдба.*

Използването на тези стъпаловидно подредени епитети показва изминатия път и внезапното пропадане на човека в мрака. В тази възходяща градация се откроява последният епитет - "безока" съдба - нагла и безочлива. Но болката е овладяна. Страхът го няма. Пред бесилото е изправен човек с гордо вдигната към звездите глава. Краят приближава, но осъденият не го приема като окончателен завършек. За него това е начало на нов живот, изпълнен с радост.

*В очите му пламък цъфтял.
Усмихнал се топло, широко и
светло,
отдръпнал се, после запял.*

Лирическият говорител отново се връща към забравената за момент дама. За наша изненада тя не е трогната от развитието на историята. Не може да проумее, че човекът има смелостта да стои с гордо вдигната глава след всичко сторено. Не проявява дори капчица съчувствие. Тя мрази човека, ненавижда го. Тя е човек, изгубил човешкото в себе си. И въпреки това лирическият говорител, пак по същия спокоен и приветлив начин, я нарича "приятелко". Може би го прави само от уважение или защото обича всички хора и тайно вярва, че тя би се променила. Лирическият говорител вече е успял да убеди читателите, че във всеки човек се крие доброта. Дори и най-големият грях, да отнемеш човешки живот, може да бъде простен. Проглеждането на Вапцаровия герой му позволява да полети спокоен и с чиста съвест към звездите. Като признание те възкликват: "Браво, човек!". Това като че ли е награда за смелия защитник, преборил "бедната дама". Песента, зародила се "в разкривените, в сините устни", преминава през всички земни прегради, докато накрая достига звездите и се слива с вечността.

А звездите - метонимия на цялата вселена, се прекланят пред духовното прераждане на отцеубиеца. Така както "земя и небо, звяр и природа" прославят Ботевия герой, паднал в "бой за свобода" ("Хаджи Димитър"). Героизмът е не само да се жертваш в името на отечеството, а и да осъзнаеш своето падение и да приемеш достойно наказанието за извършеното престъпление.

Горд, лирическият говорител завършва поемата с думите: "Той пеел човека. - Това е прекрасно, нали?". Читателите вече са напълно убедени, че човешката доброта е само мит. Всеки прави грешки, но не всеки умее да си ги признае, а още повече - да прости. Човек сам кове съдбата си и винаги може да се промени, стига да има желание. Ако не вярваме, че у нас се крие добро, и не прощаваме, сами ще се обречем на болка, страх и страдание. Именно това е посланието, което Никола Вапцаров отправя чрез поемата си "Песен за човека" - песен за всички нас.